

Osama Siddiq Barmak, 2003

El drama de les dones afganeses buscant els propis camins vitals enmig del fanatisme religiós talibà.

Osama és la identitat masculina que pren una nena afganesa perquè ella i la seva família puguin subsistir. En la nova societat talibana, la seva mare vídua acaba de perdre la feina a l'hospital i, per tant, l'únic salari familiar. Davant les dificultats, decideix que la nena es disfressi de nen per enviar-la a treballar en una botiga de comestibles. La situació es complica quan Osama, com la resta de nens de la ciutat, és obligada a atendre la instrucció escolar talibana.

Siddiq Barmak

Nascut a l'Afganistan el 1962, Barmak finalitzà els estudis de cinematografia a Moscou l'any 1987 per després retornar al seu país, on realitzà diversos curts. Entre 1992 i 1996 fou cap del servei de cinema del govern afganès fins que, amb l'arribada del règim talibà, va haver d'exiliar-se.

Actualment, torna a residir a l'Afganistan i és el director de l'Organització Cinematogràfica

Afganesa, a més de ser, també, director del Moviment Educatiu per a la Infància Afganesa (ACEM), que promou l'educació de les arts entre la canalla.

Amb un clar interès polític en el procés de reconstrucció del país, la UNESCO va premiar Barmak amb la medalla de plata Federico Fellini 2003.

La valentia del director

El film és d'una gran simplicitat perquè narra la història d'una manera clara i directa, sense segones interpretacions. És el relat de ficció, d'un seguit de situacions dramàtiques, que evidencia la dificultat real de ser dona en una societat regida pels principis de l'extremisme islàmic. El director, Siddiq Barmak, és molt clar en les seves intencions i així el film es conforma en una dura crítica al règim talibà i un tribut a les dones afganeses.

Amb la simplicitat narrativa d'un autor novell en la seva òpera prima,

Siddiq Barmak ens mostra, amb una gran fluïdesa i veracitat, les adversitats d'una nena en un món profundament misògin. El film, més que una ficció, pot arribar a semblar en molts moments un documental o un docu-drama, tot i que el director no deixa d'estar en una posició distant respecte el que mostra. Barmak explica sense involucrar-se, però el drama dels fets no pot deixar impassible a ningú. L'elecció d'actrius i actors no professionals fa encara més convincent i honest el que s'explica.

Dones transgressores

Hi ha una llarga tradició de dones que han assumit personalitats, actituds, pseudònims i vestits masculins per poder tenir veu o, simplement, un lloc en el món. Aquesta transgressió s'ha donat en la vida quotidiana de moltes maneres i en totes les cultures com a resposta a la força opressora de la societat patriarcal. En el món de les arts, pel seu contingut creatiu i comunicador,

aquesta transgressió és, especialment, observable en obres anònimes que amaguen autories femenines, autores amb pseudònims masculins a fi de poder publicar o bé autores obertament amb actituds i aspectes masculins per tal de trencar tots els rols possibles en la recerca vers una identitat pròpia. Dones que, en definitiva, l'únic que fan és intentar ser elles i desenvolupar la creativitat en un món on els hi ve negada, constantment, aquesta possibilitat.

El cinema occidental també s'ha fet ressò d'aquestes inquietuds femenines amb films com *La reina Cristina de Suècia* (1933), *Yentl* (1983), *Victor o Victòria* (1982), *Un invierno en Mallorca* (1969), *Boys don't cry* (1999), essent el més reflexiu de tots, i *Orlando* (1992) de l'obra homònima de Virginia Wolf.

Políticament correcte

Osama entra de ple en aquesta filmografia especialitzada amb la peculiaritat que ho fa des del món musulmà. I és aquí on rau l'agosa-rament i, al mateix temps, la temeritat de Barmak a l'hora de realitzar aquest film. Tanmateix, una temeritat que caldria precisar, tot esbrinant, si el film s'ha produït per ser estrenat a la cartellera occidental o a la musulmana. És evident que per a la societat occidental el trasllat del tema de l'alliberament femení a l'Afganistan talibà fa que el film prengui un nou atractiu: conèixer

els mecanismes de la societat patriarcal talibana i com les dones s'hi desenvolupen (o no). Però, per aquest mateix motiu, ¿es tracta de documentar la brutalitat de la societat talibana a fi de justificar millor la intervenció internacional a l'Afganistan o es tracta de trencar una llança dins la societat musulmana, en general, per tal de reflexionar sobre la posició de la dona en el món patriarcal musulmà?

Pel que fa a la producció d'*Osama*, la reflexió crec que és vàlida en ambdós sentits, tot i que el dubte només el resoldrem averiguant quins han estat els canals de distribució de la pel·lícula.

Siddiq Barmak guanyà al Festival de Cannes 2003 el premi AFCAE, el premi al Director Novell, i la menció Especial de la Càmera d'Or. El Festival Internacional de Cinema de Valladolid li atorgà l'Espiga d'Or 2003. El film ha guanyat també el Globus d'Or 2004 al Millor Film Estranger.

Fitxa tècnica

Equip tècnic

Direcció i guió: Siddiq Barmak
Producció: Siddiq Barmak, Julia Fraser, Julie LeBrocquy i Makoto Ueda
Fotografia : Ebrahim Ghafori
Muntatge : Siddiq Barmak
Música : Mohamhad Reza Darvishi
So: Faroukh Fadace i Behroz Shahamat
País: Afganistan, Japó i Irlanda
Any: 2003
Duració: 82 min
Idiomes VO: dari i pashtu

Equip Artístic

Marina Golbahari: Osama
Arif Herati: Espandi
Zubaida Sahar: mare

Filmografia

2003
Osama